



Staré spojení do bývalého družstva, v současnosti ZEMSPOL STUDÉNKA, a. s., dělí ekopole Šelongových na dvě části.

ŠELONGOVI PĚSTUJÍ PRO KOMUNITNÍ SPOTŘEBITELE

Manželé Gabriela a Pavel Šelongovi nejsou pro čtenáře Bio nováčky. V časopisu se objevili v roce 2011 č. 6, 2012 č. 12 a v roce 2016 v č. 5. Jejich hektický start do ekologického zemědělství začal v roce 2010, kdy střecha stodoly rodného domu Gabriely hrozila zhroutilím, měli úvěr na nový domek, paní Gabriela na mateřské a dvě děti k tomu... Přesto vše zvládli, vrácené pozemky začali obhospodařovat po rodičích a úspěšně rozvíjejí myšlenku Komunitou podporovaného zemědělství.

Nesnadná část historie venkova

Na „gruntu“ v čísle 64 v obci Pustějov, který leží nedaleko dálnice a železniční trati na Ostravu u Studénky, hospodařil Gabrielin pradědeček, rod vymřel po meči, a tak nebyl nástupce. Dvě dcery se provdaly jinam, ale naštěstí se až vnučka (maminka Gabriely) sem vrátila, a tak mohli pole dané pod tlakem politiky kolektivizace do družstva, vyžádat zpět. Následné hospodaření nebylo jednoduché a dědicové vedli dvanáctiletý spor s družstvem o průjezd přes vydané pozemky.

Dlouholetý spor posílil pocit jisté křivdy, když se kolektivizovalo a hospodáři vedli

svůj dobytek do společných stájí. Rodina měla štěstí v tom, že neměla polnosti velké – kolem 15 hektarů, tak se nikam jinam, stěhovat nemusela.

Nad 200 hektarů se již od roku 1919 po vzniku Československé republiky za Masaryka a agrárníka Antonína Švehly pole rozdělovala dle přijatých zákonů na menší a přidělovala zájemcům. (Viz též příloha Bio 2/2017.) Nedokončená první pozemková reforma pak po druhé světové válce přinesla přidělování půdy zejména v českém pohraničí po Němcích i Maďarech na Slovensku. Po roce 1948 vzalo zabírání velkých statků (s odškodněním) a přidělo-

vání půdy jiným vlastníkům v politice vládnoucí KSČ rychlý obrát k opětovnému družstevnímu „zcelování“ pozemků při kolektivizaci.

Co jsem nekoupil, nemohu prodávat

Rodina paní Gabriely i rodina jejího manžela Pavla měla hospodářství malé, přesto jejich prarodiče pocítovali v tom křivdu a nespokojenost, jestliže byli tlačeni ke vstupu do družstva. Zvláště když se jim v samostatném hospodaření dařilo dobře.

Pavel Šelong k tomu říká: „*Jak to bylo, budu říkat svým dětem a ty zase těm svým.*“ Do družstva chtěli především malí hospodáři a ti, kterým se nedařilo a neuměli hospodařit. Pak družstvo neuměli řídit a neměli odborné vzdělání, ani vhodné stroje. Psychický tlak na „vstoupení“ do nově založeného družstva a mnoha potom vedených soudních procesů s velkými soukromými hospodáři, kteří nesouhlasili s kolektivizací, a tím vlastně s novým režimem, přinesl dlouholetou frustraci lidí na venkově. Jejich vztah k půdě a ke zvířatům byl potlačen a vztahy mezi lidmi narušeny na dlouhá desetiletí. ➡

V pozadí bioplynka, která využije biomasu ke zplynování. Digestát, který zůstane prý pro hnojení není příliš vhodný. V popředí kompostohnějí, jenž půdě dodá humus.



Malý Honzík se s tátou už zaučuje...



Letošní dubnová chladna zatím úrodu rané zeleniny neohrozila. Po salátech, kedlubnách, kvěťáku, ředkvičkách sem přijdou papriky, okurky...

➤ Družstevní forma vlastnictví je však demokratická. Všichni mají v družstvu svůj hlas. Ovšem musí vyrůst zdola, cíleně a přirozeně.

K růstu ceny půdy v současnosti a k jejímu prodeji původními vlastníky říká pan Pavel, že „co jsem nekoupil, nemohu přece prodávat!“ Mnozí malí vlastníci, kterým byly polnosti vráceny, to však tak vůbec neberou. Však to občas ve venkovské hospůdce vře, přijde-li k řeči téma půdy a vztahu k ní.

Jak začali

Pan Pavel se do hospodářství přiznal. Měl svoji živnost dobře prosperující, ale přesto chtěl raději hospodařit. Časově se obě činnosti nedaly skloubit, proto svou zámečnickou živnost zanechal. Gabriela pak požádala o dotaci pro mladého začínajícího zemědělce. Ta jim pomohla zachránit chátrající velkou stodolu a do zemědělství se dali v roce 2010 přímo cestou ekologickou.

Věděli, že musí začít produkovat něco jiného než jen obilniny... Museli se uživit jako mladá rodina s dvěma dětmi. A to se podařilo. V současnosti mají ještě tříletého následníka – Honzíka.

Vzali hospodaření selským rozumem a vybrali si pěstování zeleniny, což je obvyklá činnost na všech venkovských zahradách a s pěstováním zeleniny paní Gabriela měla nějaké zkušenosti. Postupně si pořídili i první stroje a postavili fóliovníky. První rok pěstovali zejména mrkev a brambory, které vozili na trh a k zákazníkům. Brambory a další sezónní produkci rozváželi nejvíc po Valašsku lidem domů. To je ale náročné na čas, který je nutno věnovat především pěstování. Nabízející se odbyť produkce na trzích se paní Šelongové příliš nelíbí, říká: „Někteří ekozelináři prodávají na tržištích celkem

úspěšně, jako pan Košař, který nás podpořil hlavně svým optimismem. Zelenina tam však vadne, neví se, kolik čeho vypěstovat, co půjde na odbyť... Ani k péči o děti to není právě vhodná činnost.“

Šelongovi hospodaří na 18 hektarech, ne vše je oseto a osázeno zeleninou. Pro



zeleninu mají čtyři velké zavlažované fóliovníky, kde pěstují ranou zeleninu – ředkvičky, kvěťáky, kedlubny a saláty a předpěstovávají zelí, kapustu, papriky, rajčata. Na poli pak už v dubnu byly pěkné sazenice cibule, česneku... Zasetá červená řepa, mrkev i další ředkvičky se v letošních dubnových chladnech ještě krčily při zemi. Na druhou stranu to bylo dobré, že nerostl ani plevel. Přesto už měl ekozelinář ručně proplečkováno. Starosti s plevelem teprve nastanou...

Pro redukci doprovodných rostlin, jak se správně má v ekozemědělství plevel nazývat, není nic jiného v ekozemědělství povoleno, než ruční práce, okopávání a plečkování. Pro tuto úmornou činnost si pořídili malý traktor. Na škůdce si ekozelináři příliš nestěžovali, ale zato na ožírání rostlin srnkami a zajíci.

Vstupem do RC PRO-BIO Moravská brána se k Šelongoovým dostaly rychle i myšlenky o ochraně půdy, o výsadbě a obnově alejí v krajině, a také myšlenka komunitou podporovaného zemědělství pronikající sem do Česka. Pod vedením Ing. Aleny Malíkové správcové centra a dalších ekozelinářů sbírali rychle první zkušenosti. Jasné bylo, že lidé ze vsi nebudou hlavními odběrateli biozeleniny, proto hledali současně s pěstováním odbytová místa. Při jejich příjemné, hovorné povaze, to nebyl jistě těžký úkol ☺ Začali tedy čerstvou zeleninu skládat do bedýnek a rozvážet na vytvořená odbytová místa.

Gabriela říká: „KáPéZetce jsme museli od počátku věřit a soustředit se na tento způsob – stále jsme spláceli hypotéku na dům. Já na mateřské dovolené... Hned druhým rokem a pak v roce dalším už i s certifikací jsme přešli na distribuci bedýnek s biozeleninou. Nejprve jsme získali odbytové místo v Kopřivnici, následně pak v Rožnově pod Radhoštěm. To je pro nás důležité, mít vhodný prostor a nejlépe i ochotnou osobu, která se o samotný hladký průběh předávání zeleniny na místě postará. V roce 2012 jsme měli asi padesát odběratelů.“ ➤



➔ Funguje to „na rukudání“

„O systému Komunitou podporovaného zemědělství jsem měl zpočátku dost pochyb...“ říká Pavel Šelong. „Nevěřil jsem, že to co funguje v zahraničí by mohlo fungovat i u nás, ale mýlil jsem se, funguje. A dokonce na rukudání. Nemáme se spotřebiteli žádné smlouvy. Vše je založeno na vzájemné důvěře. Vědí, že dostanou 14 bedýnek od května do listopadu, naplněných sezónní zeleninou jen od nás. Nic k obsahu nepřikupujeme.“ Na počátku roku

vybere ekozelinář platbu za bedýnky na celou sezónu. Hlavní skupinou zákazníků jsou mladé rodiny s dětmi. Šelongovi rozvázejí naplněné bedýnky dvakrát týdně do okruhu 50 kilometrů. Objedou odběrná místa a odvezou i prázdné bedýnky.

Některá odběrná místa fungují opravdu jen na klíč. Třeba na jednom odběrném místě ochotná spotřebitelka biozeleniny poskytla místnost pro bedýnky. Každý ze skupiny má klíč a odebere si jen tu svoji bedýnku. Jindy je tím místem nějaký obchod či kavárna.

Obsah bedýnky neváží a dávají do nich to, co právě roste, podle uvážení a podle toho, kolik čeho narostlo – všem zákazníkům stejně. Nyní jich mají již na dvě stovky na devíti odběrných místech do okruhu 50 kilometrů. Předloňský rok byl suchý, zeleniny v bedýnkách bylo méně, někteří zákazníci nemuseli být spokojeni, také se obměňují. Jednou z myšlenek KPZ je ale mimo jiné i sdílení rizika případné neúrody.

Nejsme skanzen, ani zoo

Se svými zákazníky Šelongovi komunikují tak, že jednou ročně je pozvou k sobě do hospodářství. Je to před sezónou, takový den otevřených vrat. Projdou s nimi pole, zjistí o jaké druhy zeleniny bude zájem, co zasadit, zasít a co je naopak oblíbeno méně. Přejde jich tak třicet procent. Lidé zde mohou i pomoci. Někdy samozřejmě v sortimentu něco chybí, ne vše se podaří podle plánu vypěstovat. Pak se



Den pro komunitu, určený obhlídka zeleniny a dotazy...

s komunitou setkávají ke zhodnocení sezóny ještě po jejím skončení. Z pochopitelných důvodů se nemohou věnovat individuálním návštěvám, protože se potřebují být ve své práci. Pěkně charakterizoval pan Pavel: „*Nejsme žádný skanzen, ani zoologická zahrada, aby si sem každý chodil, jak chce. Máme tady svůj domov, a také chceme mít soukromí.*“

Vstupné opravdu nevybírají. Docela ocenili, že si redakce pro termín návštěvy v ekozelinářství vybrala pěkně deštivý den. To se zase ale podepsalo na snímcích...

Není žádný čas oddělený na práci, a pak na odpočinek. V zimě, když je pochopitelně práce venku méně, tak se Pavel věnuje opravě strojů a dalším pracem na statku. Gabriela zase více domácnosti a dětem.

Nějakého pomocníka v sezóně a při sklizni si nemohou dovolat, to by velká část výdělku odplynula – i na zdravotní a sociální pojištění zaměstnance. Vztít si na strojní vybavení půjčku s tím, že ji uhradí částečně i z plateb na hektar a z dotací na ekologické hospodaření je riziko. „*Tyto platby se zpožďují čím dál více už po dobu tří let,*“ říkají Šelongovi.

Kromě pěstování biozeleniny se ještě Šelongovi starají o louky, a také část

orné půdy osévají obilím. Zasadili též stromořadí z ovocných stromů. Tím se přece jen, dříve rozsáhlé lány, trochu oživily. Chovají také krávu, právě měla čerstvá telátka – dvojčátka – a býky na výkrm. Chovají i chladnokrevné koně. Klisna právě čekala hříbátko. Chtějí chovat i prasata mangalice. Chovat zvířata je důležité z důvodu udržování úrodnosti pozemků. Hnojit umělými hnojivy nemohou, tak poslouží kompost a odleželý hnůj.

Jak oba zdůrazňují: sedlačení, to je životní styl. Ten se oběma asi už „zažral“ pod kůži a ve svých svěžích čtyřech křičcích jsou s ním spokojeni. I když volný čas je zde spíše nedostatkové zboží...

Dobré hospodaření manželské dvojice, jejich doslova raketový start v oboru a úspěch při rozvíjení nové formy odbytu biozeleniny ocenilo nejen Regionální centrum PRO-BIO Moravská brána, ale také Nadační fond Bartákova hrnce. Šelongovi tak o poslední květnové sobotě převezmou putovní Bartákův hrnc, naplněný „zlaťáky“ a titul „Nejlepší ekologický zemědělec roku 2016“ na malé slavnosti přímo v jejich hospodářství v Pustějově.

Mirka Vohralíková
FOTO – autorka
a archiv Šelongových



Předpěstováním sadby to vše začíná...